

'Derinden Açılan Yaraya Sökun Etmek': Türkiyede'de Legal Kürt Hareketinin Ortaya Çıkışı- [Osman Özçelik]

TKD: Aktif olarak siyasetle ilişkilene sürecinize gelmeden önce hayat hikayenizi kısaca dinleyebilir miyiz? Nerede doğdunuz ve nerede okudunuz gibi soruları cevaplayarak başlayabiliriz.

Osman Özçelik: Ben 1952 Mardin-Derik doğumluyum. Kürdistan'da iki önemli Derik vardır. Derika Çiyaye Mazi -Mazi Dağlarının Derik'i-. Bir de şu an Suriye sınırlarında kalan Qamışlo'ya yakın bir ilçe olan, o da Kürdistan tarihinde önemli sayılan bir yerleşim yeridir. Orası da Kürt aydınların yetiştiği önemli bir yerdir, bizim ilçe de öyle sayılır. Ulusal bilincin bölgedeki merkezlerinden biridir. Dağ ilçesidir. Ben orada doğdum, ilkokulu ve ortaokulu orada tamamladım. Liseyi Diyarbakır'da Ziya Gökalp Lisesi'nde tamamladım. Daha sonra İstanbul Eczacılık Yüksek Okulu'nu -şimdi Marmara Üniversitesi'ne bağlı olan Eczacılık bölümünü- bitirdim. Okulu bitirdikten sonra Urfa-Viraneşir'de 1.5 yıl kadar eczacılık yaptım. Daha sonra bizim doğrudan ilintili olmadığımız bir aşiret kavgasından biz de etkilendik. Babam entelektüel ve yurtsever bir insandı. 'Ben sizi aşiret kavgalarına, ailelerine katılmanız için yetiştirmedim' dedi ve orayı terk etmek zorunda kaldık. İstanbul'a yerleştik 1975 yılı sonları. Kendimi burada -İstanbul'da çok geniş sosyal bir çevrem olmasına rağmen- hep sürgünde gibi hissettim. Ama 30 yıl sürdü, 'Almanlılar'ın gelmek isteyip de gelemediği gibi. Sonrasında Diyarbakır'a yerleştim. Sonrası malum, 2007 seçimlerinde milletvekili olarak parlamentoya geldim. Halen Siirt milletvekiliyim.

TKD: Kürtlük bilinci nasıl korundu veya hangi yollarla oluştu?

Osman Özçelik: Ulusal bilinçle tanışmam aileden gelen bir şey. Babam Cegerxwin ile arkadaştı. Cegerxwin bizim Derik'te uzun yıllar feqîlik yapmış, öğrencilik yapmış. Kendi deyimiyle, Kürdistan'ın 4 büyük hocasından birinin Derik'te olduğunu duymuş ve Derik'e ondan ders almak üzere gelmiş. Babamla arkadaşlık kuruyor gençlik yıllarında. 70 yıl önce bile babam Komünist olarak tanınıyordu. Ailede öyle bir gelenek vardı yani. Ben okula başladığımda bir tek kelime Türkçe bilmiyordum ve haliyle okulda konuşulanları anlamıyordum. Şaşırdım. Ben zannettim ki evde konuştuğumuz gibi konuşacağız okulda da. Durum şuydu: öğretmenin konuştuklarından ben bir şey anlamıyorum, benim konuştuğumu öğretmen anlamıyor. Nihayetinde anlamıyorum diye öğretmen beni dövüyor. Niye beni dövüyor? O da beni anlamıyor ben de onu anlamıyorum. Suçlu olan ben oluyorum. 'Niye anlamıyorsun?' diye dayak atılıyor. Bir sorun var ama nedir bilemiyoruz tabi. Orta ikide olduğum zamanlarda, okulun başarılı öğrencilerine, yerelde güçlü olan ailelere KDP el atıyordu, yeni insanlar yetiştirmek üzere. O zaman bir KDP'linin bana Cegerxwin şiiri vermesi üzerine, yazılı Kürtçe ile tanıştım. Şiiri şapkasında saklamıştı. Saman kağıda teksirle çoğaltılmış bir şiirdi. O kadar çok katlanmıştı ki katlanan yerlerdeki yazılar okunmuyordu. Tabi ki bir eroin gibi gizledik şiiri. Tembih etti beni sakın kimseye gösterme diye. Orta ikideyim. Gittim okudum ve çarpıldım. Ondandı sonra 'Kürtçe diye bir dil var, biz farklı bir şeyiz' düşüncesi yer etti kafamda. Ondandı sonra Kürtçe ile tanışıklığım da derinleşti.

TKD: Liseyi okuduğunuz dönem hangi yıllara denk geliyor?

Osman Özçelik: 1966-69 arası. Diyarbakır Ziya Gökalp Lisesi'nden 68-69 yılında mezun oldum. 68 genç kuşağından sayılırım.

TKD: Türkiye'de siyasetin çok sıcak olduğu zamanlarda liseyi okumuşsunuz...

Osman Özçelik: Diyarbakır'da o zaman siyasetle ilgili iki akım vardı. Bir dinci akım olan Nurcular, bir de biz Kürtçüler vardık. Çok azdık. Lise 1 veya 2'de okuduğum zaman Mehmet Emin Bozarslan'ın Alfabe'sini verdi bir arkadaş bana. Kürtçe konuşan çok az insan vardı. Diyarbakır'ın ilçelerinden gelen gençlerle biz Kürt sorunu üzerine konuştuk ve son sınıfta sosyalizm ile tanıştık. Biraz okumaya başladık. Ben İstanbul'a gelince DDKO'ya gittim. Derik Yüksek Öğrenim Kültür Derneği vardı, DDKO kurulmadan önce. Yönetici oldum orada. 1 yıl kadar sürmedi, DDKO kuruldu ve ben de üyesi oldum bu oluşumun. Gençtim henüz, yönetiminde yer almadım ama DDKO'nun bütün çalışmalarını yakından izledim. Çalışmalara ve etkinliklerine katıldım. Sonra 12 Mart Darbesi geldi, DDKO kapandı. Yöneticiler üye listelerini yakmışlar, sadece yöneticiler aranır hale geldiler. Biz yönetici olmadığımız için tutuklanmadık. 12 Mart döneminde cezaevi yaşamadık. Daha sonra DDKD açıldı. Ben Viranşehir'deydim Ankara DDKD açıldığında. Daha sonra İstanbul'a geldim, eczacıydım artık. Parasal yardım yapıyordum, ilişkilerim vardı. Diyarbakır Öğrenci yurduna

da gidiyordum.

1970'lerde Kürt Hareketi, Radikalleşme Nedenleri ve Diyarbakır Askeri Cezaevi

TKD: Kürt hareketinin tarihine baktığımızda 1970'lerin ikinci yarısında aslında ciddi bir toplumsal hareketlilik var. Toplumun her kesimine yayılan bir siyasallaşma dalgası var. Sizin o süreçte Kürt örgütleriyle ilişkiniz ne düzeydeydi?

Osman Özçelik: DDKD hemen hemen bütün Kürtleri kapsayan bir yapıydı. Daha sonra sosyalizm üzerine tartışmalar başladı DDKD içinde ve Türkiye'nin genelinde ayrışmalar başladı. Sonra DDKD parçalandı. Özgürlükçüler çıktı, Kawacılar çıktı... Çekirdek bir DDKD kaldı. Bu parçalanmadan ben çok rahatsız oldum. Sosyalizme olan inancım da çok ciddi zayıflamalar başlamıştı. Sosyalizm bizim için bir kurtuluş olacakken, sosyalist zemindeki ideolojik farklılıkların bizim için parçalayıcı bir mahiyet kazandığını görünce çok rahatsız oldum. Grupların hiçbirleriyle organik bir ilişki içinde olmadım. Çok üzüldüm, biraz kenara çekildim. Hepsıyla bireysel ilişkim vardı. Sosyalizmin farklı yorumlamalarından kaynaklı ayrışmaların doğru olmadığını düşünüyordum. Bir de Sosyalist blok içerisindeki güçlerin Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine yeterince destek vermediğini görmüştüm, Mahabad deneyimini okumuştum. Barzani hareketini yakından takip ediyordum. 'Sosyalist değerleri koruyalım' ama ille de sosyalist bir Kürdistan kurmanın mümkün olmadığını, olsa bile yarar getirmeyeceğini o yıllarda düşününce ve bu ayrışmaya neden olunca ben iyice sosyalizmden soğudum. Sosyalizmi araştırmış, okumuş, ve çok çarpılmışım aslında. Hatta yazları memlekete gittiğimizde köylere de gidiyorduk, Kürtçülük propagandası yapıyorduk. Sosyalizmi henüz propaganda etmiyoruz o vakit. Köylünün biri bana "Ya kardeşim Kürdistan kurulsa ne olacak? Sen işte falancanın oğlusun. Sen bana kaymakam olacaksın" dedi. Sonra da yanımdaki arkadaşına "Sen de falancanın oğlusun, sen de yüzbaşı olacaksın" dedi. Biz eşraf çocuklarıydık, aşiretsel gücü olan, feodal gücü olan ailelerden geliyorduk. Biz okuma fırsatı bulmuştuk, bizler gidip anlatıyorduk. Bizim köylümüz sosyalist sistem istiyor diyorlardı. Oradan sosyalizmi yakından tanıma ihtiyacı duymuştum. Sosyalizme hak vermiştim. Sosyalizmle ilgili düşüncelerimi belli ölçüde muhafaza ediyordum. Karşı değilim, ama sorunumuza bütünüyle çare olabileceği konusunda tabi ki eskisi gibi düşünmüyorum.

TKD: 1970'lerin ikinci yarısında hareketin kitleleşmesi noktasında DDKD, DHKD, Anti-Sömürgeci Kültür Dernekleri ve merkezi olarak kurulmayan birçok legal yapının - ardında illegal örgütler olmakla birlikte- önemli roller oynadığını görüyoruz. Ama 1970'leri düşündüğümüzde, 1970'li yılların ikinci yarısındaki kitleleşmenin arkasındaki yatan faktörleri düşündüğümüzde, legal zeminin kullanılmasına nasıl bir rol biçiyorsunuz?

Osman Özçelik: Tabi o günlerde legal alanda mücadele etmenin çok

büyük zorlukları vardı. Bir kere bizim ismimiz yasaktı. Ben öğrenciyken, hatırlıyorum; Hürriyet Gazetesi'nde sigara paketi büyüklüğünde bir haber okudum. “Kürt İdris” bilmem ne yaptı diye. Karşılı bir Baba'ydı. Ben de o haberi kesmiştim, sırf 'Kürt' kelimesi geçiyor diye haberde. Onu kitabın arasına saklamış, arkadaşlarıma göstermiştim. Böyle bir şeyin vuku bulunduğu koşullarda sadece legal mücadele yapmak oldukça zordu. Dernekler üzerinden ancak belli nebze etkinlikler yapılıyordu elbette. Lakin yasadışı çalışmanın ötesinde bir imkan yoktu aslında. Derneklerle bir yere kadar gidiyordunuz ve sonra tıkanıyordunuz. Bir de küçümseniyordu yasal mücadele. Hiçbir yararı olamayacağına dair bir kanı hepimizde gelişmişti artık.

TKD: 1980 öncesinde, Kürt siyasetçilerinin-devrimcilerinin kafasında legal alanda Kürtlerin siyaseten var olamayacağına dair bir inancın kemikleştiği süreç ne zamandır size göre? O kırılmayı, yani Kürt siyasetçilerin kafasındaki “Türkiye'de legal alanda var olmak mümkün değildir.” kırılmasını nasıl düşünmek gerekiyor?

Osman Özçelik: Sanırım 12 Mart (1971) darbesinden sonra gelişti. 12 Mart Darbesinden sonra Kürt aydınları tutuklandılar ve cezaevine konuldular. Orada çok ciddi bir savunma yaptılar, DDKO Diyarbakır savunmaları ile. Daha sonra afa birlikte (1974) bir kısmı, bir kısmı daha sonra güneye (Güney Kürdistan) gittiler. Kürt kadroları KDP'yle tanışınca 'Silahlı mücadele yürütmek lazımdır' algısı daha baskın çıktı. Zaten DDKO döneminde de kimi Kürt gençleri DDKO'nun yasal bir çalışma içinde olduğu, dernekçilikle bu işlerin yürümeyeceği, devrime ihtiyaç duyulduğu, devrimin de silahlı mücadele ile olabileceği düşüncesiyle - Ömer Ayna gibi arkadaşlar- THKO'ya katıldılar. Sonrasında darbe ve cezaevi süreci pekiştirdi bu inancı. Necmettin Büyükkaya o kadrolardan önemli biridir. Güney'e gidip KDP'nin organizasyonunu görenler, Mustafa Barzani'nin yürüttüğü savaşı görenler, 'Türkiye Kürdistanı'nda da böyle bir mücadele yöntemi kullanmak gerekir' düşüncesiyle; 'Evet dernekler kuralım ama asıl mücadele yöntemi silahlı olabilir. Legal yoldan sonuç almamız mümkün değil, koşulları da yok zaten' dediler. Ben o çalışmaların hiçbirinde olmadım. Ama yakından izleyen, yayınlarını okumaya çalışan biriydim. Tabi sonra PKK çıktı. PKK neredeyse İstanbul'da yoktu 1970'lerde. Ankara'daki gençlik çevresinde öncü kadroları oluşmuş ve kısa sürede Kürdistan'a gitmişlerdi. PKK'nin diğer Kürt örgütleriyle çatışmalarından rahatsız olmaya başladım. O zaman, gerek Kürt örgütlerinin, gerekse resmi devlet yayınlarının haberlerinde yer aldığı gibi, PKK'nin özellikle Kürt hareketini bölmek üzere ortaya çıkmış bir hareket olduğu kanaati oluşmuştu bende. KUK'da¹ benim çok sayıda yakın arkadaşlarım vardı. PKK ile çatışmalar

1- Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları (KUK), Türkiye KDP'si geleneğinden gelen kadroların 1970'lerin diğer Kürt örgütleri gibi sosyalist-devrimci ideolojik çerçeveyi kabul etmesiyle 1978 yılında kuruldu.

yüzünden yüzlerce insan ölmüştü. KUK'çular yurtsever ve sosyalist insanlardı. Onlarla yaşanan çatışmalar PKK ilgili bende reaksiyon yarattı. Zaten ayrışma beni rahatsız etmişti. Yakından tanıma imkanım olmadı, ta ki 1984'e kadar. 1984'te silahlı mücadeleye başlanınca düşüncelerim değişti. Ben de silahlı mücadelenin gerekliliğine inanan biriydim o süreçte.

TKD: 1970'lerle 1980'ler arasındaki bağı kurmaya çalışan bir soru sormayı gerekli görüyoruz bu noktada. Güncel değerlendirmelerin bazıları Kürt hareketinin 1970'lerini görmeden, Diyarbakır Cezaevi'nde yapılan sistematik işkence ve katliamlar üzerinden başlayan bir anlama çabasıyla yola çıkıyorlar. Ve Kürt hareketinin silahlı mücadeleye yönelmesini de bu temel dinamik ekseninde açıklamaya çalışıyorlar. Bu bağlamda ağırlıklı olarak mağduriyet dili üzerinden gelişen bir kavrayış çıkıyor ortaya. Bu bakış açısı doğru mudur? Malum, Türkiye'deki liberal çevrelerde bu çok popüler bir tez sayılabilir.

Osman Özçelik: O çok yanlış bir tespit. Zaman zaman bizimkiler de yapıyorlar. Diyarbakır Cezaevi'nde işkence olmasıydı PKK olmayacaktı gibi bir algı yaratılıyor. Zaman zaman Kürtler de işkenceler dolayısıyla benzer şeyler söylüyorlar. Olur mu öyle şey? O insanlar niye işkence görüyorlardı? Niye oradaydılar? Onlar el bebek gül bebek bir ortamda olsalardı cezaevinde, yine mücadeleye devam edeceklerdi. İşkence tabi ki tahrik edici olmuştur, kışkırtıcı olmuştur, intikam duygularını geliştirmiştir. Ama asıl neden o değildir, asıl neden Kürt ulusal mücadelesinin, Kürt aydınlarının, Kürt gençlerinin, Kürt köylüsünün içinde ulusal taleplerin giderek artmasıdır, yani özgürlük talebidir. Diğer faktörler de tabi ki etkilemiş, süreci hızlandırmıştır. Ama Diyarbakır Cezaevi süreci ana nedenlerden biri olamaz. Bunu kabul etmek mümkün olamaz, doğru değil. Öncesinde devlet korkutmuştu halkı. Halk tarafından 'devletle başa çıkamazsınız' deniliyordu bize. Halk, 'Sizin neyin var? Onun tankı var, topu var' diyordu. Şeyh Sait İsyani'ndan, Dersim İsyani'ndan, Ağrı İsyani'ndan aldığı darbenin, travmanın yarattığı sinmişlik vardı, korku vardı devlete karşı gelmek mevzubahis olduğunda. Jandarmanın köyleri kasıp kavuruyordu. Kendi çocuklarına 'Perişan olacaksınız, aman yapmayın, etmeyin' diyen aileler, çocuklarının cezaevinde gördüğü işkenceler ve çocuklarının direnişi üzerine yeniden kendilerini sorgulamaya başladılar ve destek vermeye başladılar çocuklarının inandıklarına. Kendi çocuğunu devlete ihbar eden adam, bu zulmü ve baskıyı açık bir şekilde görünce düşüncesine destek vermeye başladı. Dağa çıkan gençlerin cenazesi gelmeye başladığında 1980'lerde, aileler sahiplenmeye başladılar. Ve böylece tabana yayıldı mücadele. Tabii PKK gerçekten de farklı bir tutum geliştirdi. Kitlelerle bağ kurma konusunda daha önceki Kürt örgütlerinden çok farklıydı. Kitlelerle doğrudan ilişki kuruyor ve anlatıyordu, böylece sonuç alıyordu. Ve fedakarlığı da gördü insanlar. Ne kadar fedakarane bir çalışma içerisinde olduğu görülünce bu kadroların, militanların ve gençlerin; saygı duyulmaya ve bağlanılmaya başlandı.

TKD: 1980'lerde İstanbul'daydınız o zaman. Kürtlerin kendilerini kamusal alanda etkin biçimde ifade ettikleri 1990'lı yılların başında yani?

Osman Özçelik: İstanbul'da eczacılık yapıyordum. 1980 darbesi olduğunda ben herhangi bir Kürt örgütüyle organik bağ içerisinde değildim. Ama darbeye karşı büyük bir öfkem vardı. Ben oranın yönetimine girmiştim. 12 Eylül anayasası tartışmaya açıldığında, tartışmanın *hayır* bölümü yasaklanmıştı. Evet bölümünü tartışmışlardı. Mavi Hayır'dı, Beyaz Evet'ti. Dergi ve bülten çıkarıyorduk Eczacılar Cemiyeti olarak. Ben orada yazılar yazdım 12 Eylül karşıtı, anayasa karşıtı, darbe karşıtı. Dava açıldı sonra. 12 Eylül Anayasası nedeniyle cezaevine girdik hepimiz, eleştirdiğimiz için. Üç buçuk ay kaldım cezaevinde. HEP'in kuruluş çalışmaları başlayınca kadar İstanbul Eczacı Odası yönetimindeydim.

1990'larda Legal Kürt Hareketinin Ortaya Çıkış ve Gelişme Süreci

TKD: HEP'in ortaya çıkış sürecini ele alabilir misiniz? Hangi dinamikler ve ne gibi siyasi hatlar ekseninde HEP doğdu? Bir de ilk başta çalışma içerisinde bulunan insanların kompozisyonu neydi? Çünkü Öcalan'ın o süreçte 'HEP aslında bize karşı kurulmuş bir yapılanmadır' dediği siyasi tespitleri var.

Osman Özçelik: Evet, 1987 galiba, 1987 seçimlerinden SHP'de bir sol grup çıktı ortaya, SHP içinde. Sol grubun içinde SHP'den seçilmiş Kürtler de vardı. Onların çalışmaları dikkat çekiyordu. İşte Kürtlerle ilgili barışa ilişkin sözler söylüyorlar. Benimle ilişki kurdular. Sen de gel, üye ol falan. Uzun süre gitmedim, SHP ile alakam olamaz diye. Sosyalistler, Kürtler ve sosyal demokratlar vardı SHP içerisinde. Sonra SHP'ye üye oldum. Daha sonra belediye seçimleri oldu. Zeytinburnu'ndaki sol grup belediye başkan adayı olmamı teklif ettiler, zorladılar, aday oldum. Ön seçimde kaybettim.

TKD: Paris Konferansı'nın gerçekleşmesi de bu sürece denk geliyor herhalde.

Osman Özçelik: 1989'da gerçekleşti. Paris Konferansı'na Kürt milletvekilleri gittiler, dinleyici olarak gittiler, dinleyici olarak oturdular, döndüler. Yani konuşmacı değil, organizatör değil, şu bu değil. Üstelik daha önce İnönü 'gidin' demiş ama son anda İnönü, Baykal'ın baskısı karşısında veya devletin başka odakları karşısında geri adım atmış. Gittiler ve döndükten sonra disipline verildiler ve partiden ihraç edildiler akabinde. Buna tepki olarak SHP tabelaları Kürdistan'da indirildi. Biz de İstanbul'da Zeytinburnu İlçe Teşkilatı'nda 30-40 kişilik bir sol gruptan 6 kişi istifa ettik ve yeni çalışmamıza katıldık. O zaman HEP diye bir şey yoktu. Tabi milletvekillerinin istifasından, ihracından sonra 7 kişi ihraç edilmişti SHP'den. 12 kişi sanıyorum protesto amacıyla SHP'den istifa etti destek amacıyla. Aydın Güven Gürkan, Kemal Anadol, Fehmi Işıklar, Cüneyt Canver, Kenan Sönmez istifa ettiler. Bu çalışmadan dolayı hepimiz de işte

İstanbul çalışmalarını yürütmek üzere organize olduk. Sonra toplantılar yapmaya başladık, ne yapmalı diye. İstanbul temsilcisi oldum çalışmaların, yedi kişilik gruptaki iki sözcüden biriydim. Geri dönenler, başka bir yeni parti girişiminde olanların kopması sonrasında, sonuçta 11 milletvekili kaldı. İstanbul örgütlenmesinde ben çok aktif rol oynadım İstanbul örgütünün temsilcisi olarak. Bunlar hep 1989'da oluyordu, '90 öncesi hazırlık çalışmaları. Aydın Güven Gürkan bizim genel başkan adayımızdı. Onunla yürütmüştük çalışmaları en başından. Abdullah Baştürk, DİSK'in eski genel başkanıydı, Fehmi Işıklar ise genel sekreteriydi. DİSK'ten gelen ciddi bir kadro vardı bizimle beraber. İlk kurultayı yaptık Ankara'da. Tarık Ziya Ekinci konuşmasında 'Şark meselesi' kavramını kullanmıştı. Ben 'Kürdistan sorunu' ve 'Kürt sorunu' diye ortaya koymuştum meseleyi. Çok büyük ilgi gördü benim konuşmam. O kongreden sonra Aydın Güven Gürkan soğudu, 'Sadece Kürtler var, Batı'da yaprak kıpırdamıyor' dedi. Oysa Zonguldak'tan işçiler gelmişti belediyeleriyle, ama yeterli değildi tabi. Birdenbire bir Kürt hareketine dönüştü parti ve Aydın Güven Gürkan korktu. 'Ben yapamam' dedi.

TKD: O dönüşüm sürecine dair neler söyleyebilirsiniz? Çünkü içinde bulunan kadroların kompozisyonu itibarıyla, bir yandan Kürdi bir siyaset amaçlayan insanların olduğu bir süreç ama öte taraftan da siyaseten bir çeşitlilik var.

Osman Özçelik: Sosyalistler var, sosyal demokratlar var. SHP'nin politikalarını yeterli görmeyen sosyal demokratlar var. Kürtlere sempati duyan liberaller var kısmen ama partinin Kürt partisine dönüşmesini asla istemiyorlar. Aslında çıkışta böyle bir Kürt partisi kurmak gibi bir niyet yoktu hiç kimsenin kafasında. O milletvekillerinin de yoktu. SHP'den ileri ama bütün Türkiye'yi kapsayan, içerisinde Kürtlerin kendi kimlikleriyle kendilerini ifade edebilecekleri ve Kürt sorununa çözüm arayan, demokratik çözüm arayan bir parti olsun demiştik.

TKD: O süreçte de bir yandan çatışmalar devam ediyor, insanlar ölüyor, meselenin ağırlığı gittikçe artıyordu.

Osman Özçelik: Süreç içerisinde tabi Kürt meselesinin yakıcılığı derinleşince kuşkuyla bakılmaya başlandı. PKK legal mücadeleyi dışlıyordu, küçümsüyordu bu süreçte. Bu nedenle bu çalışmayı kendilerine karşı kurulmuş bir çalışma olarak algıladılar. Ama o dönemde Sayın Öcalan'ın bir konuşmasında ifade ettiği gibi onlara karşı kurulmuş bir oluşum değildi. Katiyen öyle değildi. İşte 'devlet kurdu' falan gibi şeyler yanılıydı yani. Ben işin içindeydim. Ne Abdullah Baştürk'ün öyle bir niyeti vardı, ne Aydın Güven Gürkan'ın öyle bir niyeti vardı, ne de bizlerin. Haklı olarak kuşkuyla bakıldı. Ama daha sonra görüldü ki öyle değil. O zaman destek verilmesi gerekir diye düşünüldü. Ve ilk dönüşüm Aydın Güven Gürkan genel başkanlıktan vazgeçince oldu. 'Peki genel başkan kim olsun?' diye tartışmaya başladık. Bazı milletvekilleri dedi ki 'Ahmet Türk olsun, yani

Kürt ağırlıklı bir parti oluyorsa.' Ahmet Türk 'ben yapamam' dedi, 'yaşam tarzım uygun değil' dedi. 'O zaman Abdullah Baştürk olsun' dedik. DİSK'in genel başkanıydı, temiz bir geçmişi vardı, Kürt meselesine de çok sıcak bakardı, demokrat bir insandı. O da kabul etmedi ve "DİSK'in açılış çalışmalarına başladık, DİSK'in devletle problemleri var, DİSK'i açacağız ve ben orada genel başkan iken diğer yandan parti başkanı olmam, hareketi zorlar, o nedenle Fehmi olsun" dedi. O önerdi Fehmi Işıklar'ı ve partinin kuruluşu tamamlandı.

TKD: Teşkilat açısından hem bölgede hem Batı'da katılım nasıldı? İstanbul dışını kastediyorum aslında. Örneğin Antalya'da, Manisa'da, Aydın'da... Buralarda teşkilat kurulamadı mı o zaman?

Osman Özçelik: Diyarbakır'da SHP'den geriye bir şey kalmadı. Tabelayı indirdiler ve biz HEP'iz dediler. Van'dakiler tabelayı indirdiler. Yani bölgede çok çabuk kabullenildi. Batı'da zorlandık. Yani İstanbul'da zor olmadı. Ama Ankara'da zorlandık mesela. Edirne'de oluşturduk. Özellikle sendikacılara, Abdullah Baştürk'e çok büyük bir sempati vardı. Abdullah Baştürk'ün bizimle birlikte olması Batı'da örgütlenmemize çok şey kattı. Kürtler haricinde insanların da gelip parti çalışmalarına katıldıklarını gördük. Büyük katkısı oldu. Ama yine de ağırlıklı olarak Kürtler destek verdiler. Gerek SHP'den ayrılmış olanlarda gerekse legal siyasetle ilişkisi olmayan insanlarda bir coşku ve heyecan yarattı. Kürtler artık kendilerini ifade edebilecekleri bir siyasi parti kuruluyor düşüncesiyle gelip yer aldılar. Bunların bir bölümü işçiydi, bir bölümü emekli öğretmen falandı. Avukatlar da ilgi duydular.

TKD: Anladığımız kadarıyla daha ziyade Kürtler yer aldı kuruluş evresinde?

Osman Özçelik: Tabii, başlangıç olarak %70 oranda Kürtlerdi, daha sonra zaten ayrıldı diğerleri. Kadrolar bakımından %90-95 Kürtlerin partisi haline geldi.

TKD: Kürtler'de de bir korku yok muydu, Kürt kelimesinin telaffuzunun bile işkencelere ve baskılara sebep olduğu bir zeminde?

Osman Özçelik: Tabii çok kolay değildi. Mesela İstanbul'da ilçeleri oluşturmak için çok büyük çaba sarf edildi. İnsanlar gelip çalışmalara katıldılar ama yönetimde yer almak konusunda çok tereddütler gösteriyorlardı. Başlarına ne geleceğini bilemiyorlardı. Savaş şiddetlenmişti. Bölgede çok sıcak gelişmeler vardı ve devletin buralara yöneliminden ötürü endişeler vardı. Aleyhimizde yazılar yazılıyordu 'Bunlar bölücüdür, Kürtçüdür, PKK'lidir' diye. O nedenle yönetim bazında kadro bulmakta çok zorlanıyorduk. Gelip katılıyorlar ama 'Yok ben yönetici olmayacağım' diyenler çoktu. Bir de il teşkilatları oluşturulduktan sonra SHP'den istifa edip gelenlerin yereldeki ana kadrolarının çoğu geri döndü. Daha ziyade Erzincanlı, Dersimli ve Malatyalı Kürtler ve asimile olmuş Kürtlerin çoğu SHP'ye geri döndüler.

TKD: Sorumluluk almaktan kaçınma durumu bu herhalde.

Osman Özçelik: Evet. Bu tür sorunlar yaşandı tabii. Doğrusu biz de nereye gideceğini çok fazla kestiremiyorduk. 'Kürdi rengi ağır basan bir parti mi iyi olur yoksa karma şekilde ilerlemek mi?' sorusu vardı ortada. Daha sonra anlaşıldı ki karma bir şekilde götürmeye çabalamanın çok anlamı yok. Çünkü ayrılıyorlardı, Kürdi renk ortaya çıktıkça. Çünkü Kürt meselesi dışında bir şey tartışmıyorsun süreç yüzünden, insanlar ölüyor bir yandan ve sen elbette onu tartışıyorsun, çatışmalar oluyor ve sen onu tartışıyorsun. 'Buna acilen bir çare bulmak gerekir' eğilimi ağır basıyordu.

TKD: Tanıtım çalışmaları nasıl yürütüldü?

Osman Özçelik: Bizim tabii enteresan işlerimizden bir tanesi Fehmi Işıklar'ın çok zekice bir buluşu oldu. Dedi ki "Kendimizi tanıtılabilmemiz için bizim farklı bir şey yamamız lazım, yürüyüş yapalım" dedi. Ve projeyi koydu ortaya: "İstanbul'dan başlayıp Diyarbakır'a kadar yürüyelim" dedi. Kadıköy'den başladık. Tabii neredeyse her yerde engellendik otobüs yolculuğu esnasında. Milletvekilleri bir sürü farklı pankart taşıdılar: 'Demokrasi istiyoruz', 'Eşitlik istiyoruz', 'Özgürlük istiyoruz', 'Emekçilerin haklarını istiyoruz', 'Barış istiyoruz', 'Alevilerin özgürleşmesini istiyoruz' gibi talepleri dile getiren pankartlar. Bunlar iplerle vekillerin boyunlarına asıldı. Enteresan bir şeydi. Milletvekilleri Türkiye'de ilk defa böyle bir eylem yapıyordu. Tabii biz her yerde kuşatıyoruz, polis izin vermek istemiyor. Yine de beklediğimizin üstünde bir ilgi çıktı ortaya. Fotoğraflar çekiliyordu ama gazetelerde çıt yoktu, tek satır yazılmıyordu. Diyarbakır'a kadar gittik. Batman'da bir komplo hazırlanmıştı bize. Fehmi Işıklar'ın sağduyusu sayesinde o komplodan kurtulduk; bizi tarayacaklardı. Diyarbakır'da miting yaptık. Çok az yer aldı basında, üç satır beş satır. Ama o günlerde Bedrettin Dalan bir parti kurmuştu, Cumhuriyet Gazetesi'nin birinci sayfasında ortada büyük bir resimde Bedrettin Dalan'ın partisi ve düzenlediği piknik yer alıyordu. Biz İstanbul'dan Diyarbakır'a kadar 11 milletvekili ile bu kadar kitlesel destek alarak bir yürüyüş yapmışız ama hala yer vermiyorlar. Ciddi bir ambargo konmuştu basında bize karşı. Uzun yıllar devam etti o ambargo.

TKD: Dünyanın birçok yerinde aslında radikal mücadele yöntemlerini benimsemiş bir siyasi hat varken, aynı mesele üzerine siyasi temsiliyet iddiası olan legal ve barışçıl mücadele veren siyasi yapıların rejim tarafından kucaklanmalarına şahit olunmuştur. Yani neden devlet HEP'in önünü açmak yerine, baskı-engelleme yöntemini sürdürüyor ve neden HEP'in çalışmalarını kolaylaştırılmıyordu? İlegal olan kanadı marjinalleştirmek ve siyasi temsiliyetini zayıflatmak, HEP ile PKK arasında organik bir siyasi bağ yokken daha kolay olmaz mıydı?

Osman Özçelik: İşte bugün neden çözümüyorsalrısa o gün de aynı sebepten öyle davranıyorlardı. Yani çok net şekilde Kürt inkarı vardı. Katiyen

hazmedemiyorlardı Kürdi rengi olan bir siyaseti. Bakın ben il başkanı iken, birkaç yönetici arkadaş ile birlikte gazeteleri ziyaret edelim dedik. Cumhuriyet Gazetesi'ne gittik. Hasan Cemal, Genel Yayın Yönetmeni idi o zaman, kendisiyle görüştük. 'Bize yeterince yer vermiyorsunuz. Demokrasi istiyoruz, eşitlik istiyoruz, barış istiyoruz' demek amacıyla gittik. Hasan Cemal dinledi bizi. Sonra dedi ki: 'Ya başkan Kürt sorunu diye bir şey yoktur, nerden çıktı?' Cumhuriyet Gazetesi'nin Genel Yayın Yönetmeni Hasan Cemal bana bunları söyledi. Yıl 1990-91. "Hasan Bey siz Cumhuriyet Gazetesi gibi bir gazetenin başındasınız. Bu ülkede milyonlarca Kürt var, bunca yıldır bir savaş var, öncesinde Kürt isyanları var. Siz bunlardan haberdar değil misiniz?" diye sordum. "Ya bilmiyoruz ki... Bilmiyoruz gerçekten" dedi. "Siz Cumhuriyet Gazetesi'nin Genel Yayın Yönetmeni olarak 'Ben bir şey bilmiyorum' diyorsanız biz ne yapalım" dedim. Sorunuza tam manası ile cevap vermek gerekirse, devletin yanlışlığı şuydu; devlet dedi ki "bu Kürtler Osmanlı'dan bu yana birçok defa isyan ettiler, bastırdık. Bunları da bastırırız bitiririz". Hareketin bu kadar kitleselleşebileceğinin ve hareketin derinden açılmış bir yaranın üstünde bitmekte olduğunun farkında değillerdi. Baskıyla sindirebileceğini düşündü ve bütün şiddetini yoğunlaştırdı. Şimdi yeni yeni fark ediyorlar yanlış yaptıklarını.

TKD: Devlet HEP'in o süreçte PKK ile siyasi-organik bir ilişki çerçevesinde kurulmadığını da biliyor aslında. Onu bile sindirebilecek bir yapıda değil sanki?

Osman Özçelik: Tabi, bugün olduğu gibi kabul etmiyordu rejim. Kürt kelimesine tahammülü yok siyasi aktörlerin, devletin. Kürtlerin hakları dediğin zaman 'ne hakkı' diyordu, savaş dediğinde 'ne savaş' diyordu, barış diyordun 'ne barışı' diyordu. İşte bizi çok küçümsediler diyeyim. Ama meselenin ağırlığı büyüdükçe de şaşkına döndüler ve ne yapacaklarını bilemediler... Hala devletin bu konuda çözüme ilişkin bir projesi yok. Hala 'nasıl oyalarsınız, nasıl sürece yayarız' derdindeler. Misal, Kürtçe televizyon ne zaman açılıyor? 20 tane Kürt kanalı açıldıktan sonra. Yani onların etkisini nötralize etmek üzere Kürtçe kanal açılıyor. Yani bu bir haktır, gasp edilmiş hakkı iade edelim anlamında bir yaklaşım yok. Yani birlikte yaşamak istiyoruz diyor ama birlikte yaşamanın koşullarını üretmiyor. Ama her seferinde karşılırlarına bir şey çıkıyor ve şaşırıyorlar. İşte referandumda, seçimde, kitlesel gösterilerde farkına varıyorlar. Kürtçe'de bir laf vardır; *Mîna marê ço serî ketine*. Kafasına sopa yılanın kıvranmasını anlatır. Kıvranıp duruyorlar. Buna gerek olmadan siyasi proje üretmek diye bir şey yok hala ortada.

TKD: HEP kurulduktan sonra bölgede çok ciddi bir ilgi gördü sizin detaylı şekilde anlattığınız üzere. Bu ilginin kaynağında ne gibi dinamikler vardı size göre?

Osman Özçelik: İlginin iki kaynağı vardı. Öncelikli olarak PKK'nin bölgede taban bulmasıdır. PKK taban buluyordu ve o kitle üzerinde

etkiliydi. Yani bizim kazandırdığımız insan sayısı sınırlıdır. PKK'ye sempati duyduğu için, PKK de bize karşı bir tavır almadığı ve olumlu bakmaya başladığı için kitleler HEP'e ve daha sonra DEP'e ilgi duymaya başladılar. İkincisi, bu savaş bitmeliydi. Bu savaş ancak legal, demokratik zeminde yapılacak çalışmalarla bitirebilir(di). HEP de insanlara bunu vaat ediyordu; barışı vaat ediyordu. 'Çocuklarımız dağdan insin artık, ölümler yaşanmasın, bu şiddet bitsin' düşüncesiyle insanlar legal partiyi desteklediler. 'Şiddete karşı bir şiddet yöntemiyle meseleyi çözmemiz galiba zor, demokratik yollardan çözüm sağlanırsa rahata kavuşuruz' anlayışıyla kitleler önce HEP'e, daha sonra DEP'e ve giderek artan bir oranla ardılı olan partilere oy verdiler. 2,5 milyon oyun üstündedir şu anda. Potansiyelimizin minimum ben 3 milyon olduğunu düşünüyorum. Bu tabii çok eşitsiz koşullarda girdiğimiz seçimler. Parasız pulsuz girdiğimiz seçimlerdi.

TKD: İlk girdiğiniz seçim, 1991 seçimleridir. Sanırsam SHP ile ittifak yaparak girmiştiniz değil mi?

Osman Özçelik: İttifak evet.

TKD: O süreci anlatır mısınız?

Osman Özçelik: 1991 seçimlerine gelmeden önce biz seçimlere hazırlık çalışmalarını yapıyorduk. Ben İstanbul il başkanıydım o zaman. Seçim takvimi açıklandı. Seçimlere katılmaya hak kazanmış bir partiyle seçimlere katılıyoruz o esnada. YSK'ya göre biz de girebiliyorduk seçime. Seçim hazırlığına başladık. Turgut Özal bizim seçime gireceğimizi görünce telaşa düştü. Bizim seçim dışı bırakılmamız için bir çaba içerisine girdi. Sonra YSK'dan ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'ndan araştırdılar. Seçimi bir hafta öncesine aldıklarında, altı aylık süremiz tamamlanmamış oluyor, dolayısıyla biz örgütlenmemizi tamamlamamış bir parti olarak seçimlere giremiyorduk. Seçime girecek partiler arasında bizim adımız yoktu artık. Bunun üzerine SHP ile ilişki kuruldu. SHP 'birlikte seçime girelim' diye teklif etti. Bizim arkadaşlar da 'olur' verdiler. Daha sonra anlaşıldı ki ilk görüşmelerde "Seçimden sonra biz partimizi kapatacağız ve SHP'de yer alacağız" demiş birkaç milletvekili arkadaş.

TKD: Böyle bir anlaşma çerçevesinde aslında SHP ile seçime girmek mümkün oldu yani?

Osman Özçelik: SHP'ye böyle bir söz verildiğinin anlaşılması üzerine SHP ile temas kuruldu ve dendi ki 'Biz ittifak yapıyoruz ama SHP'ye katılmıyoruz, haberiniz ola'. Ama SHP de ilan etmişti 'HEP ile ittifak yapıyoruz' diye. Adaylar da belli, yani hangi yerden kimin aday gösterileceği de belirlenmişti. Onlar şoke oldular, 'Bizimle konuşulan bu değildi, partinizi kapatacak ve bize katılacaktınız' dediler. 'Bu görüşmeyi yapan arkadaşlar size yanlış bilgi verdiler' şeklinde bir dönüş aldılar. Sonra SHP başladı mutabakata varılan listede kısıtlamalar yapmaya. Ankara'dan, İzmir'den,

İstanbul'dan, Adana'dan ve özellikle batı illerinde bize ayrılan kontenjanlar için 'vermiyoruz' dediler. Öyle seçime girildi. O zaman 20-22 milletvekili seçildi yine bizden. Sonra Cizre Newroz'unda katliam yaptı devlet ve SHP yeterli tavır almadığı için ipler koptu artık. Ve biz kesin karar verdik ayrı hareket etme hususunda.

TKD: Yemin krizi de SHP ile ciddi bir soruna yol açtı herhalde ve yine bir kopuş oldu ondan sonra değil mi?

Osman Özçelik: Arkadaşlar yemin esnasında politik bir çıkış yapalım diye konuşmuşlar. Tabii o sürecin tam içinde değildim ben. Hala il başkanıyım o sırada. Diyorlar ki 'Kürtçe yemin yapalım.' Hatırladığım kadarıyla görevi Siirt Milletvekili'ne veriyorlar. Sonra yemin günü gelmiyor Meclis'e görevlendirilmiş kişi. Leyla ile Hatip çıkış yapmayı kararlaştırıyorlar, Fehmi engellemeye çalışıyor 'bize zarar verir' diye. Arkadaşlar kararlı davranıyorlar ve o bilinen şey yaşanıyor. Onun üzerine SHP baskı yaptı Hatip ile Leyla istifa etsinler diye. Sonra ihraç etmediler ama yok farzettiler, tecrit ettiler. Partinin hiçbir toplantısına katmadılar, kendi milletvekilleri olarak görmediler. Çevreden de çok fazla baskı oldu SHP'ye. 'PKK'lileri meclise taşıdınız' iddiası üzerinden yapılan yoğun siyasi baskılara dayanamadılar. Onlar da 'gidiyorsanız gidin' deme noktasına geldiler. Fakat herkesi gitiremedik.

TKD: 1990-92 sürecinde devletin Kürt hareketi ile mücadelesi kapsamında yeni bir konsept geliştirdiğine şahit olundu. Şiddeti olabildiğince artıran bir strateji çerçevesinde köyler yakıldı, faili meçhul cinayetler başladı. Tüm bunlar olurken rejim bunların gündemleştirilmesine müsaade etmeyecek derecede sert miydi o zamanki legal partiye karşı? Legal siyasetin ciddi bir etki yaratamamış olmasının nedeni baskı-engelleme gibi yapısal faktörler miydi sadece? Veya siyaseten etkisizleşmenin ne kadarı Kürt siyasetçilerin omuzlarında?

Osman Özçelik: Basının çok olumsuz bir rol oynadığını hep biliyoruz ve hala o olumsuz rolü oynuyor. O dönemde basında büyük karalamalar, büyük kampanyalar yürütüldü legal mücadeleye, genel olarak ulusal özgürlük mücadelesine karşı. Devlet yasal süreci hiçbir şekilde tanımadı, 'PKK'liler mecliste' dediler. PKK militanı ile parlamentodaki milletvekilini, partinin il ve ilçe yöneticisini eş gördü ve öyle yaklaştı. Tansu Çiller çok kötü bir rol oynadı, kendisi o dönemki faili meçhul cinayetlerin baş aktörlerinden biridir. 'Listesini cebimde taşıyorum' dediği iş adamlarının katli başladı. Diğer yandan 'Parlamento çatısı altında PKK var' dedi Süleyman Demirel. Sonunda arkadaşların parlamentodan atılmasına kadar giden bir süreç yaşandı. Mehmet Sincar'ı öldürerek kurtulmaya çalıştılar, bazı arkadaşlarımızı kendi saflarına çekerek etkisizleştirdiler ve bir kısmımızı da parlamentodan atarak kurtulma yoluna gittiler. Daha sonra yanlış yaptıklarını gördüler. Şimdi parlamentoda olmamızı istiyorlar ama sınırlı bir güçle, sınırlı sayıda, sınırlı bir etkinlikte kalmamızı istiyorlar. Dünya

kamuoyuna, kendi kamuoyuna 'Bakın Kürtler de temsil ediliyor' diyebilmek adına, tamamen dışlama stratejisinden vazgeçtiler. Böyle yürütülemeyeceğini ve kendi çıkarlarına ters düşen taraflarını gördüler. Biz de 'Bu alanı kapatırsanız dağın yolunu açmış olursunuz' dedik. Onu da gördüler gerçekten. Diğer bir taraftan, zaman zaman özellikle gençler yakamıza yapıştılar. 'Siz bizi kandırıyorsunuz. Kürt meselesinin demokratik parlamenter sistem içinde çözülebileceğine dair yaptığınız konuşmalar bize hiç inandırıcı gelmiyor. Devletin yaklaşımı bu değil, siz bizi oyalıyorsunuz ve kandırarak devlete hizmet ediyorsunuz' diye çok ağır eleştirilerle karşı karşıya kaldık. Bu minvalde dağa çıkışlar da devam etti. Hala da sürüyor. Geçen gün duydum, sadece Siirt'te 200 kişi gitmiş tekrar dağa. Yani hala gidişler var. Demokratik parlamenter sistem içinde çözüm yolunun tıkalı olduğunu düşünüyor insanlar ve devlet de buna çanak tutuyor, buna zorluyor insanları.

Kürt Hareketi'nde Legal Mücadele ve Silahlı Mücadele

TKD: 1990'lar sürecinde Kürt hareketinin legal kanadı ile silahlı mücadele yürüten kanadı arasındaki ilişkinin deneyimlediği ne gibi kırılma noktalarından söz etmek mümkündür?

Osman Özçelik: Çeşitli dönüm noktalarından söz ettik. Mesela İstanbul'da kitlesel bir şekilde kutlanan 1991 Newroz'u bir dönüm noktasıydı bana göre. İstanbul'da ve büyük kentlerde daha önce Newroz kutlamaları illegaldi. Bütün Türkiye'de ve Kürdistan'da illegal olarak gençler çıkar, dağlarda ateş yakarlardı. Daha sonra kentlere, köylere inmeye başladı gençler. Büyük kentlerde de salonlarda; yemekli salonlarda, toplantı salonlarında, düğün salonlarında 40-50 kişinin veya 100-200 kişinin bir araya geldiği Newroz kutlamaları yapılırdı. Biz ilk defa 1991 yılında İstanbul'da benim il başkanlığım döneminde 'Farklı bir şeyler yapalım, kitlesel bir Newroz kutlaması yapalım' dedik. 'Büyük bir lokanta mı olsun, büyük bir salon mu olsun' diye tartışıldı. Ben 'Abdi İpekçi Spor Salonu'nda yapacağız' dedim. Abdi İpekçi Spor Salonu 10 bin kişinin oturabileceği bir salondur ve bu uçuk bir düşünce olarak görüldü ilk etapta, ama ben ısrar ettim. Karar aldık ve Abdi İpekçi ile anlaştık. Abdi İpekçi Spor Salonu'nda 10 bin koltuk vardı bildiğim kadarıyla. Üç aşağı-beş yukarı en az beş bin kişi de içerde platformda ve aralarda yer aldı ve yaklaşık beş-on bin kişi de içeri girmeden geri döndüler. Büyük bir kitlesel gösteri yapmıştık. Çok coşkulu, çok kitlesel bir gösteriydi. Orada PKK'nin legal alana bakış açısı değişti. PKK o güne kadar HEP'e kuşkuyla bakarken, legal mücadelenin önemine ilişkin tereddütler yaşıyorken, orada yasal bir parti çalışmasının önemi görüldü ve PKK'de bu konuya dair değişim oldu. Bakış açısında değişiklik oldu. Bize soğuk, PKK'ye sıcak bakan insanların parti içinde çalışmaya başladıklarını, etkinliklere gelmeye başladıklarını gördük. Bu bir dönüm noktasıydı. Milletvekillerinin meclisten atılmış olmaları, kopuş manasında yeni bir dönemin başlangıcı oldu. Son kırılma noktası da somut olarak bizim demokratik özerklik projesinin ortaya konmasıdır. Demokratik Toplum

Kongresi'nde tartışılıp konuşulup, ana hatlarıyla ortaya çıkan ve sonra Demokratik Toplum Partisi tarafından kongre kararı haline getirilen bu siyasi proje çok ciddi bir dönüşüm noktası teşkil ediyor. Bizim Türkiye'de her ne kadar parti programımız olsa da, kamuoyu nezdinde somut bir proje ortaya koymak konusunda flu bir durum yaşanıyordu. Bu demokratik özerklik projesi artık ete kemiğe bürünmüş, stratejik talepleri olan ve ne yapmak istediğini açıkça kamuoyu önünde tartışan bir hareket halinde gelmemiz açısından bir dönüm noktası olarak kabul edilebilir. Bir diğer nokta da PKK'yle olan ilişkilerimizdeki tereddütlerin ortadan kaldırılmasıdır.

TKD: 1990'lar üzerinden okuduğumuzda son dediğiniz hangi sürece denk gelir?

Osman Özçelik: Bu HADEP'te başladı. Daha önce biliyorsunuz bize sürekli baskı yapıldı. 'PKK'yi kınıyor musunuz kınamıyor musunuz?' diye sorulurdu. PKK'yi kınamamız isteniyordu. Doğrusu biz çok kaçamak cevaplar veriyorduk. Yani 'PKK'yi kınıyorum' diyemezsiniz, öyle düşünmüyorsunuz çünkü. Ama 'hayır' dediğinizde de acaba kitlelerden, ulaşmaya çalıştığınız kitlelerden nasıl tepki gelecek onun hesabını yapıyorsunuz ve muğlak cevaplar vermek zorunda kalıyorsunuz, bu ikircikli bir ruh haliydi. HADEP döneminde bunu çözdük. 'Biz PKK'yi kınamıyoruz, PKK'yi bir terör örgütü olarak görmüyoruz, Abdullah Öcalan Kürtlerin önem verdiği bir liderdir' tarzında bir netleşme oldu ve biz siyasi söylemlerimizde de bunu kullanmaya başladık. Bunu son zamanlarda da çok açık söylüyoruz; mesela ben geçenlerde CNN'deki bir tartışmada söyledim: 'PKK'yi bir terör örgütü olarak görmüyoruz' dedim. Devletin en yetkili noktasında bulunan Genelkurmay Başkanı bu çatışmalı sürece dair 'Düşük yoğunluklu savaştır' dedi. Düşük yoğunluklu savaş kavramı uluslararası literatürde düzenli ordularla gerilla birlikleri arasında yapılan savaşın adıdır. O halde Türkiye'de yaşanan odur; gerilla birlikleriyle düzenli ordu arasında yapılan bir savaştır. Terör örgütlerinde bir hiyerarşi yoktur, oysa burada bir hiyerarşi var. PKK militanlarının -PKK unsurlarına gerilla diyoruz- üniforması var, üniforma giyorlar, onların amblemi var, hiyerarşisi var. Dolayısıyla terör örgütü değil bu, bir siyasal harekettir. Silahlı kanadı da olan bir siyasal harekettir. Legal çalışma koşulları olmadığı için illegal örgütlenmiş siyasal bir harekettir. Adı da Kürdistan İşçi Partisi'dir. Bir siyasal partidir. Silahlı kanadı da olan bir harekettir. Çok açık bir biçimde ifade ettik. Biz de artık bu konuyu tartışmaktan vazgeçtik ve kabullenmek zorunda kaldılar. Bu bir dönüm noktasıdır bence.

TKD: Legal Kürt partisi ortaya çıktığından beri süregelen bir tartışma var. Ortaya çıkan partinin Türkiye'nin partisi olması gibi bir tartışma yürütülüyor mesela. *Türkiyelileşmek* tartışmasına nasıl bakmak gerekiyor? Bu bir yandan hegemonik bir dille kurulduğundan dolayı dayatma olarak görülebilir. Bir Kürt partisi, sadece Kürtlerin meselelerini ve taleplerini siyasi ajandasında ortaya koyan ve çalışmalar yürüten bir yapı, en başından

itibaren gayri meşru bir siyasi hatmış gibi görülüyor. Bu tartışmanın ilgi çekici diğer bir yanı da DTP -BDP içindeki birçok milletvekilinin bunu normalleştirerek zaten izlenmesi gereken bir yolmuş gibi, bunu sorgulamadan konuşmaları ve siyasi dillerini bu şekilde kurmalarıdır. Sizce Türkiyelişmek meselesini nasıl ortaya koymak gerekir?

Osman Özçelik: Bugün demokrasi standartları yüksek dediğimiz gelişmiş Avrupa ülkelerinde şu var: Siyasi partiler bir sosyal sınıfın veya zümrenin çıkarlarını savunmak üzere ortaya çıkabilirler. Siyasi partiler bir inanç grubunun sorunlarını çözmek üzere, onların sözcüsü olmak üzere veya bir etnik grubun sorunlarını çözmek üzere ortaya çıkabilirler. Dolayısıyla gerçek demokrasilerde bir etnik grubun sorunları için ortaya çıkan siyasi partiler meşrudur, yasaldır ve destek görür. Almanya'da özel bir düzenleme var bu konuda. Diyelim orada Romanlar bir parti kurdular, onlara baraj tanınmıyor. Aldığı oy oranında milletvekili çıkarabiliyorlar, avantaj sağlıyor, yani pozitif ayrımcılık yapılıyor. Türkiye Bulgaristan'daki Türklerin bir Türk Partisi kurmalarını alkışlıyor ve onlara her türlü desteği veriyor. Irak'taki Türkmenlerin ayrı bir Türkmen Partisi olarak, Türk Cephesi olarak kurulmasını hem maddi hem de siyasi olarak destekliyor, teşvik ediyor. Ama 'Türkiye'de etnik parti olmaz' diyor. Niye olmaz etnik parti? Kürt halkının sorunlarını kim çözecek peki? Sen çözmüyorsan kendisi çıkacak çözecek. Gerçek demokrasilerde ayrılıkçı partiler bile kurulabiliyor; şiddete başvurmamak, şiddeti bir yöntem olarak seçmemek veya şiddeti övmemek koşuluyla. Ayrılıkçı düşüncelerini bile çok rahatça dile getirebiliyorlar ve toplumdan gördükleri destek oranında bu partiler büyüyüp geliştireyorlar veya dağılıp gidiyorlar. Türkiye'de bu niye olmasın? Bizlere 'Türkiye partisi olun' deniyor ama sürekli manipülasyonlara maruz kalıyoruz. Partimizin programına baktığınız zaman, biz Türkiye'nin bütün sorunlarına ilişkin bir programa sahibiz. Ancak ne yazık ki bizim Türkiye'nin Kürt meselesi dışındaki sorunlarına dair çözüm önerilerimiz hep görmezden geliniyor. Parlamento tutanaklarına bakan arkadaşlar geçenlerde bir analiz yapmışlar; doğrudan Kürt sorununa ilişkin yaptığımız konuşmalar bütün konuşmalarımızın içinde % 25-30 kadarını teşkil ediyor. Fındık üreticilerinin sorunlarına ilişkin, çay üreticilerinin sorunlarına ilişkin, işçi sınıfı bağlamında grev ve sendikal haklara ilişkin çalışmalar ortaya koyuyoruz. Bunların hiçbiri dikkate alınmıyor. Bizim mücadelemiz ağırlıklı olarak Kürt meselesini işlemeye yönelik. Kürt sorunun çözümünün, diğer sorunların da çözümünü sağlayacağını düşünüyoruz. Bir partinin bir etnik parti olup olmadığı, orada yer alan insanların kimlikleriyle değil, projeye ve programlarıyla ilgilidir.

